

**ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД
ТРЕБИЊЕ**

**ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ
ЗА 2007. ГОДИНУ**

ТРЕБИЊЕ, ЈАНУАР 2008.

КРАТАК ПРЕГЛЕД ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ У 2007.ГОДИНИ

Дјелатност Центра за социјални рад (у даљем тексту Центар), дефинисана је Законом о социјалној заштити, Законом о дјечијој заштити, Породичним законом, те Статутом Центра. То је установа социјалне заштите коју оснива општина, а која се бави провођењем социјалне, дјечије и породичне заштите и пружањем услуга социјалног рада. Класификовање послова у Центру у најширем се може обавити на слиједећи начин:

1. Послови у оквиру јавних овлаштења су:

- Утврђивање и реализација права из социјалне заштите грађана;
- Утврђивање и реализација права из дјечије заштите;
- Провођење породичне заштите и остваривање функције органа старатељства;
- Праћење, оцјена и ревизија утврђених права из свих области;
- Исплата новчаних давања корисницима;
- Пружање социјалних услуга и подршке корисницима;
- Ажурирање законски дефинисане евиденције (база података, канцеларијско пословање, вођење евиденције у социјалној заштити);

2. Откривање, праћење и процјењивање појединачних и друштвених социјалних потреба и развој специфичних програма који одговарају на потребе;

3. Анализирање и планирање активности за побољшање система социјалне заштите и развоја нових модела и приступа у социјалном раду ;

4. Развој људских и институционалних капацитета заједнице за потребе социјалних услуга;

5. Развој сарадње са носиоцима (Општином и Републиком) и актерима у социјалној заштити (НВО, породице, јавне установе, мјесне заједнице) и подршка развоју капацитета ових институција;

6. Имплементација Пројеката активности у заједници;

7. Финансијско праћење и управљање средствима, извјештавање и планирање ;

9. Послови управљања и рада органа управљања;

10. Извјештавање, информисање и сарадња са јавношћу.

ВРИЈЕДНОСТИ И ПРИНЦИПИ

Особље Центра прихвата, подржава и развија нове приступе у раду са клијентима, развија властита искуства и користи искуства других, примјењује савремене методе рада и спроводи своје активности у складу са законским , стручним и хуманим принципима.

Основни принципи у раду су:

- Поштовање људских права;
- Индивидуалан приступ кориснику, сарадња са њим и право корисника на информацију и избор;
- Поштовање достојанства и интереса корисника;
- Непостојање, ни једног вида, дискриминације и право на једнаку доступност;
- Поштовање права на живот у природном окружењу;
- Потпуна и свеобухватна процјена потреба корисника и његове породице и залагање за остваривање могућих социјалних права;

- Успостављање равнотеже између новчаних примања и социјалних услуга и развој мјешовитог система услуга ;
- Посезање за мање рестриктивним услугама;
- Оданост, одговорност и повјерљивост у раду са корисницима, према организацији и заједници у цјелини .

ПРОГРАМСКА ПОДРУЧЈА РАДА

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

1. Законска права у социјалној заштити

Законом о социјалној заштити у РС утврђена су основна права у социјалној заштити (новчана помоћ, додатак за помоћ и његу другог лица, помоћ за оспособљавање дјеце и омладине, смјештај у установу, смјештај у другу породицу, једнократне новчане помоћи и здравствено осигурање).

Приоритетно, наведена права у социјалној заштити остварујум лица која су неспособна за рад, а који су без властитих прихода и прихода породице као и подршке сродника, те лица која су због свог физичког и здравственог стања зависна од помоћи друге особе, као и она лица која се из неког специфичног разлога нађу у стању социјалне потребе.

Табела бр.1. Преглед основних права и број корисника

Р.Б	Врста права	Бр.кор. у 2006.	Број нових захтјева	Број престалих права	Број корисника на крају 2007.	Номин.износ права мјесечно
1.	Новчана помоћ	127	3	16	97	41,00-82,00
2.	Додатак за његу и помоћ другог лица	340	87	52	375	41,00
3.	Смјешт.у установ.соц. заштите	13	5	5	13	360,00
4.	Смјешт.у др.уастан. Дом Градина	9	3	3	9	250,00-380,00
5.	Смјештај у другу породицу	12	1	5	8	164,00-388,00
6.	Једн.нов.помоћи	660			312	30,00-204,00
7.	Здравст.осигурање	80	2	15	67	5,80
8.	Помоћ за оспособљавање за рад дјеце и омладине	-	1		1	

Права остварују лица на основу поднесеног захтјева, било лично или да то уради неко у име њих, или лице по службеној дужности. На основу рјешења о признатом праву врши се редовна исплата путем банке, на текући рачун корисника.

У оквиру свог рада све кориснике радници Центра у сарадњи са волонтерима из МЗ обиђу најмање једном годишње у циљу ревизије и праћења остваривања права. У зависности од процјене потребе корисника прави се индивидуални план којим се одређује врсте услуга, интензитет рада са корисником, чешће посјете и пружање услуга, носиоци рада, а све усклађено и примјерено потребама корисника.

1.1. Новчана помоћ

Новчана помоћ је право које уживају лица неспособна за рад, без личних примања и породичне подршке који би законски били обавезни да брину о њима. Већ годинама нема значајнијих промјена у оквиру овог права. У извјештајној години, због ниских износа утврђених Законом о социјалној заштити утврђено је и проширено право кроз додатну помоћ које је значајно утицало на побољшање извора прихода корисника.

1.2. Додатак за његу и помоћ другог лица

По Закону о социјалној заштити право на додатак за помоћ и његу другог лица имају лица: са тешким тјелесним и чулним сметњама који без туђе помоћи и његе не могу да се крећу и задовољавају основне животне потребе, ментално ометена у развоју степена теже и тешке ометености, вишеструко ометена у развоју, обољела од аутизма и хронично душевно обољела лица која су потпуно лишена пословне способности.

У 2007. години ово право је остварило 87 нових корисника, тако да је у децембру мјесецу укупан број ових корисника износио 351.

У току године престало је право за 76 корисника, углавном због смрти корисника.

Број корисника у 2007 није знатно порастао без обзира на велики број ново остварених права, јер је број умрлих корисника такође био у великом порасту. Пошто се ради о категорији корисника који су веома лошег здравственог стања и који су значајно откривени и пријављени, очекује се умјерен тренд раста у наредним годинама.

1.3. Смјештај у установу социјалне заштите

У току извјештајне године 15 корисника је користило право на смјештај у установама социјалне заштите. Право је престало за троје дјеце утврђивањем другог вида заштите и тренутно само двоје дјеце се налази у установи. Од одраслих лица право користе особе са тежим инвалидитетом и стара лица..

Број корисника код којих постоји потреба за смјештајем у установу социјалне заштите, према захтјевима породица је знатно већи. Међутим, Центар је у претходном периоду развијао различите облике подршке и помоћи оваквим особама, како дјечи, тако и одраслима, те су оне на такав начин оспособљене за функционисање у природној средини и у својим домовима уз помоћ других лица, те је смјештај у установу социјалне заштите варијанта за коју се одлучујемо и ми и корисници само када је то једино рјешење. Из ових разлога број корисника смјештених у установу се не повећава.

Сви корисници се редовно обилазе у институцијама (најмање једанпут годишње), стално се прати њихово стање и адекватно реагује на потребе.

1.4. Смјештај у друге установе

Поред установе социјалне заштите, кориснике је могуће смјестити у друге установе (домове ученика, образовне и медицинске установе). Центар је на такав начин збринуо 9 старих особа у Дому пензионера у Требињу, једно лице у Центру „Заштити ме“ у Бања Луци на

професионалном оспособљавању и једну у Заводу у Јакешу. Овим особама укупно је пружено 165 различитих услуга.

Као посебан проблем појављује се питање плаћања трошкова смјештаја одређеног броја корисника у Дому пензионера у Требињу, јер се у тој установи налази и 12 корисника који су раније смјештени као избјегла и расељена лица у, тадашњи, Колективни центар Требиње, углавном на свој захтјев или на захтјев сродника. То су углавном старе самохране особе, без породичне подршке, примања и имовине и који су углавном корисници новчане помоћи по рјешењу Центра .

Протекле 2007. год. покренуте су 2 жалбе од стране корисника пред Министарством здравља и социјалне заштите РС, од којих је једна одбијена, а једна поништена и враћена на поновни поступак.

Такође је покреуто више управних спорова по рјешењу Министарства здравља и социјалне заштите пред Окружним судом у Требињу. Донесено је 11 пресуда од стране Окружног суда у Требињу, за 7 управних спорова покренутих у 2006. години и за 4 спора покренута у 2007 години, у којима су одбијене све наведене тужбе .

1.5. Смјештај у другу породицу

Дјеца без родитељског старања остварују право на смјештај у другу породицу. У току извјештајне године право је остваривало седморо дјеце од чега је троје било смјештено у несродничку, а четворо у сродничку породицу. У току године за двоје дјеце је престало право због смрти хранитеља, а за једно због пунољетства и одласка на факултет. Тренутно ово право остварује четворо дјеце и то: троје дјеце у сродничкој и једно у несродничкој породици.

Центар проводи више облика збрињавања старих особа, гдје се преферира смјештај у породице. Овим обликом социјалне заштите у протеклој години обухваћена су 4 корисника.

1.6. Једнократна новчана помоћ

Једнократна новчана помоћ је право којим се обезбјеђује новчана интервенција за породице и појединце за нека изузетна стања социјалне потребе. С обзиром на присутну велику незапосленост, те неостваривање прихода по основу рада, велики је број грађана код којих је присутна потреба за овим видом социјалне заштите. Посебно ако се овим отежавајућим околностима додају чести случајеви лијечења изван Требиња, неког од чланова домаћинства, па сезонски трошкови као што су набавка дрва, плаћање електричне енергије у зимском периоду, полазак ученика у школу итд...

Број поднесених захтјева у 2007. години је знатно мањи у односу на претходну годину зато што је Центар ишао у сусрет потребама кроз разне програме социјалне подршке и кроз тај вид се пружила материјална помоћ многим који су за то исказали потребу, или су као такви препознати од стране стручних радника.

1.7. Здравствено осигурање

Здравствено осигурање остварују лица која су корисници права на новчане помоћи по Закону о социјалној заштити и који здравствено осигурање не могу остварити по другом основу. У току године урађена је ревизија права и донесено је 15 нових рјешења . Укупан број корисника је 67. Број корисника је знатно смањен, углавном због смрти.

У процесу обезбјеђивању услова за остваривање наведених права из социјалне заштите активно учествује Општинска првостепена стручна комисија за оцјену способности и Општинска првостепена стручна комисија за оцјену способности и разврставање лица са сметњама, коју чине стручњаци из здравства, социјалне заштите и образовања.

Код других права нису уочене значајније промјене у односу на претходну годину.

2. Проширена права у социјалној заштити

Од 2006. године се примјењује Одлука о правима у проширеној социјалној заштити Општине Требиње која је мијењана током 2007. и са њом су регулисана права из ове области, а која нису обухваћена Законом о социјалној заштити. Права утврђена Одлуком дата су у наредној табели.

Табела број 2: Преглед проширених права и броја корисника:

Ред. број	Врста права	Број корисн. у 2006.	Број корисн. у 2007.	Мјесечни износ
1.	Њега и помоћ у кући	145	106	-
2.	Услуге за дјецу и омладину са посебним потребама	94 дјеце 91 пор.		60,00
3.	Новчана помоћ породици	49	47	95,00- 142,00
4.	Додатна помоћ породици за корисника додатка за помоћ и његу другог лица	42	44	95,00- 142,00
5.	Новчана помоћ за радну окупацију	14	15	57,00
6.	Дневни боравак	23	45	-
7.	Помоћ за школовање и оспособљавање омладине без родитељског старања	4	5	250,00
8.	Помоћ за опрему и друге трошкове корисника смјештених у хранитељску породицу и установе социјалне заштите	17	23	200,00
9.	Једнократна новчана помоћ за трошкове сахране	12	28	380,00- 450,00
10.	Једнократна новчана помоћ за посебна стања социјалне потребе	337	910	50,00- 100,00
11.	Дијагностичке и савјетодавне услуге	17	160	463
12.	Допунска новчана помоћ	-	97	20,00 КМ
13.	Једнократна новчана помоћ за новорођено треће, четврто, пето и свако наредно дијете	-	37	150,00- 250,00 КМ

2.1. Њега и помоћ у кући

Ово право остварују стара изнемогла лица, хронично и тешко обољела лица и друга лица која нису у стању да се старају о себи. Током године право је престало за 29 корисника због смрти. У реализацији права особље је посјетило кориснике у њиховим кућама 1092 пута и пружало различите услуге попут помоћи у исхрани, набавци основних животних намирница, припреми лаких и једноставних оброка, одржавања хигијене посуђа и простора у коме борави корисник, помоћ у одржавању личне хигијене, одјевних предмета и постелине, помоћ у загријавању просторија (ложење ватре, цијепање и уношење дрва), те помоћ при

кретању корисника , плаћању рачуна комуналних трошкова, подизање новаца са банке за поједине кориснике и сл., те иницирање сарадње корисника са ужим и ширим социјалним окружењем и достава готових obroka. Готов оброк је достављен 2160 пута. Поред помоћи у кући вршена је и здравствена нега и надзор, у коме је медицинска сестра извршила 2046 посјета на терену.

2.2. Услуге за дјецу и омладину са сметњама у физичком и психичком развоју

Дјеца и омладина која имају сметње у физичком или психичком развоју остварују услуге којима се стимулише њихов развој, процес учења, оспособљавања за самосталан живот итд. То су дијагностика, савјетовање, индивидуални и групни психосоцијални третмани, дневни боравак и сл. Са овом дјецом континуирано раде дефектолог-логопед , психолог и социјални радник. Од стране дефектолога-логопеда пружено је 729 индивидуалних и савјетодавних третмана, 39 групних третмана, а за 20 дјеце донесени су налази и мишљење и пружени савјети родитељима о даљем поступању у раду са дјететом. Од стране психолога пружено је 267 индивидуалних и 141 групни третман. На основу поднесених захтјева родитеља донесено је 17 рјешење о признавању права на услуге стимулативних третмана. У односу на претходну годину, у 2007. години евидентан је пораст броја дјеце који су остварили право на стимулативне третмане, а разлог је комплетирање евиденције у Центру као и развијенија свијест родитеља о значају благовремених интервенција код дјеце са различитим развојним проблемима.

2.3. Новчана помоћ породици

Право на новчану помоћ породици остварују породице које брину о лицима старијим од 3 године са тежим и тешким сметњама које су настале до 15-те године живота и која се не могу оспособити за самостално задовољавање основних животних потреба. Број корисника овога права је 47 и он се није битније мијењао у односу на претходну годину. Ревизија права и усклађивање са основицом за обрачун је обављен у току године.

2.4. Додатна помоћ породици корисника додатка за помоћ и негу другог лица

Ово право остварују породице чији чланови имају остварено право на додатак за помоћ и негу другог лица и то: ако корисник живи у породици и ако су му одузети доњи екстремитети или постоји потпуна одузетост екстремитета.

Број корисника права на додатну помоћ породици корисника права на додатак за помоћ и негу другог лица се није значајније мијењао у односу на претходну годину. Значајно је истаћи да су корисници веома тешки инвалиди код којих је смртност велика и да приближно исти број оствари , односно изгуби право због смрти. Поред новчане помоћи овим породицама се пружају и савјетодавне услуге кроз индивидуални и групни третман.

2.5. Новчана помоћ за радну окупацију

Ово право остварују дјеца и омладина који су стално укључени у процес радне окупације у Центру за дјецу и омладину са посебним потребама. Број дјеце која су укључена у радну окупацију је 15, од чега је само један нови корисник.

2.6. Дневни боравак

Дневни боравак пружа услуге дјеци са тежим и тешким психофизичким сметњама узраста од 6 до 18 година. У току године у дневном боравку су организоване активности у чувању, храњењу, задовољавању хигијенских потреба, релаксације, повремене музикотерапије и социјалне интеграције дјеце. За реализацију активности ангажован је водитељ који је члан Удружења (родитељ) као и стручни радници (социјални радник, психолог, дефектолог-логопед, педагог) по потреби, у зависности од предвиђених активности.

Поред дјече у извјештајној години створени су услови и за дневно збрињавање старих кроз отварање дневног центра и око 20 лица користи овај вид заштите.

2.7. Помоћ за школовање и оспособљавање омладине без родитељског старања

Лица над којима је престало старатељство због пунољетства, ако се до тада нису оспособили за самосталан живот и налазе се на редовном школовању, остварују новчану помоћ за плаћање трошкова смјештаја и исхране у студентским домовима. Висина пуног износа је 250,00 КМ и може се умањивати за висину личних прихода штићеника.

2.8. Помоћ за опрему и друге трошкове корисника смјештених у хранитељске породице и установе социјалне заштите

Ово право је једнократна новчана интервенција намијењена за куповину одјеће, обуће, књига и школског прибора током године остварило ју је 10 корисника смјештених у хранитељске породице, 13 смјештених у установу и 19 из Дома пензионера Требиње.

2.9. Једнократну помоћ за трошкове сахране оставарила су лица која су извршила сахрану корисника права из социјалне заштите, на начин да су лично платили трошкове сахране корисника, и о томе приложили валидан доказ. Овакав облик права признаје се у случајевима кад умрли није имао сроднике који би били у могућности да изврше сахрану.

2.10. Једнократну новчану помоћ за посебна стања социјалне потребе оствариле су социјално угрожене породице кроз реализацију програма, путем којих је набављен школски прибор, учбеници, храна, одјећа, обућа, пружена помоћ за љетовање и сл.

2.11. Дијагностичке и савјетодавне услуге

У току године, на захтјев странака, након обављеног интервјуа, породичне посјете и увида у неопходну документацију, сачињено је осам социјалних анамнеза и издато 8 увјерења о социјалном статусу породице у сврху остваривања права на студентске повластице. Поред тога, издато је седам увјерења родитељима дјече са посебним потребама у сврху признавања права на скраћено радно вријеме, осам увјерења за дјецу из социјално угрожених породица у сврху одласка дјече на Сицилију у организацији Савеза синдиката РС, те девет различитих увјерења корисницима права из социјалне заштите у сврху остваривања одређених права код других институција. По свим основама пружено је око 463 услуге. Путем Комисије за оцјену способности и разврставање дјече са сметњама у развоју извршена је оцјена 22 дјече, а путем Општинске првостепене стручне комисије за оцјену способности у циљу остваривања права у социјалној заштити 118 особа са инвалидитетом.

2.12. Допунска новчана помоћ

Допунска новчана помоћ је као право установљено у 2007. години год. и то као материјална подршка корисницима права на новчану помоћ због ниских износа основног права. По службеној дужности покренути су поступци и право је установљено за све кориснике.

2.13. Једнократна новчана помоћ за новорођено треће, четврто, пето и свако наредно дијете

У циљу подршке вишечланим породицама, као дио проналитетне политике Скупштина општине Требиње је прописала право на једнократну новчану помоћ за новорођено треће, четврто, пето и свако наредно рођено дијете. Износ овог права је 150,00 КМ за трећерођено дијете, 200,00 КМ за четврторођено и 250,00 КМ за петорођено и свако наредно дијете. Сва

лица која су поднијела захтјев остварила су право, а број корисника је значајно испод процјена које су рађене на бази стања у 2006. години. Право је приступачно и познато свим заинтересованим корисницима, а низак број корисника указује на смањења броја рођења дјецe и пад natalитета.

ПОРОДИЧНА ЗАШТИТА

Ово је врло широко и сложено подручје које се у потпуности изражава кроз социјалне услуге на плану откривања, процјене стања, утврђивања мјера, дуготрајног предузимања мјера и извођења активности, праћења и ревизије постигнутог, у области породичних односа, односа родитеља и дјецe, старатељства, усвојења и издржавања. Због сложености ситуација и појаве нових патологија, врло често цијела област има потребу за тимским радом, а неке сфере и законски условљавају тимску обраду. Због сложености и дуготрајности проблема послови захтијевају много времена, обучености и вјештина стручног особља.

Табела бр.3 . Преглед активности у породичној заштити

Ред.бр.	Врста захтјева	Број предмета
1.	Породични односи	
1.1	Провођење поступка мирeња	17
1.2	Савјетодавна помоћ у превазилажењу партнерске дисфункционалности	23
1.3	Психосоцијална помоћ у случају насиља у породици	19
1.4	Помоћ у остваривању контаката родитељ – малољетно дијете	7
1.5	Психосоцијална помоћ дјетету и родитељима у превазилажењу развојних тешкоћа код дјецe	7
1.6	Психосоцијална помоћ дјеци у случају насиља у породици	8
1.7	Психосоцијална подршка особама са онеспособљењем и сметњама на плану менталног функционисања и њиховим породицама	57
2.	Старатељство и орган старатељства	
2.1	Надзор над старатељством над малољетним лицима	4
2.2	Престанак старатељства над малољетним лицима	3
2.3	Надзор над старатељством над пунољетним лицима	38
2.4	Покретање поступка за одузимање пословне способности	10
2.5	Постављање привременог старатеља у поступку проглашења несталог лица умрлим	8
2.6	Постављање старатеља за обављање појединих послова	2
2.7	Сагласност у случају отуђења имовине малољетне дјецe	6
2.8	Вођење евиденције о лицима под стаатељством	3 врсте књига са

		свим релеван. подацима
2.9	Издавање увјерења из области старатељства	77
3.	Заштита дјете и омладине	
3.1	Процјена стања и личности малољетних деликвената и процјена стања за потребе суда	27
3.2	Провођење мјере појачаног надзора органа старатељства	6
3.3	Мишљење о подобности за закључење брака прије пунољетства	2
4.	Усвојење	
4.1	Усвојење малољетног дјетета (поднесен захтјев)	4

1.1..Провођење поступка мирења

У 2007. години број поступака мирења супружника повећан је за 41,66 % у односу на 2006. годину. То је резултат опште дестабилизације породице и њене немогућности да се носи са низом проблема који је оптерећују и онемогућавају да адекватно оствари своју функцију у погледу персоналног, брачног, родитељског и социоекономског функционисања, што на крају резултира подношењем захтјева за покушај мирења, а у крајњој инстанци и захтјева за развод брака..

У 5 случајева покушај мирења је успио, док се код осталих случајева радило о тешким и трајним поремећајима брачних односа, те је покренут бракоразводни поступак. У цињу процјене подобности родитеља за повјеру дјете на одгој, заштиту и васпитање, обављене су кућне посјете и сачињено писмено мишљење, које је достављено суду. У 11 случајева је постигнут договор о повјери малољетне дјете, подјели имовине и враћању поклона.

У свим случајевима, а у складу са Породичним законом, сачињен је записник, који се уз тужбу или зајаднички приједлог за развод брака подноси суду.

1.2. Савјетодавна помоћ у превазилажењу партнерске дисфункционалности

У извјештајном периоду савјетодавна помоћ у превазилажењу партнерске дисфункционалности биљежи пораст од 4,54% у односу на претходну годину.

У том циљу обављена су 92 третмана (у већини случајева једне те исте породице су третиране у више наврата). Најчешћи разлози за тражење помоћи су проблеми међу супружницима и са дјецом као посљедица материјалне несигурности (незапосленост, ниска примања), неријешених стамбених питања, различити образци понашања који се носе из својих породица поријекла, немогућности прилагођавања, немогућност сопственог опажања понашања према партнеру, стално испољавање љутње и огорчења, некритичко међусобно окривљивање за пробеме који се појаве, неспособност преговарања итд. .

Индивидуалним савјетодавним радом са појединцима из породица са дисфункционалним породичним односима било је обухваћен 246 појединаца (често се радило са истом особом, али у више наврата).

1.3. Насиље у породици

Насиље у породици у садашњем позитивном законодавству се дефинише као дјело које наноси физичку, психичку или сексуалну патњу, или економску штету, као и пријетња таквим дјелима, или пропуштање чињења дужне пажње, што озбиљно спутава чланове породице да уживају у својим правима и слободама, на принципу равноправности полова, како у јавној тако и у приватној сфери живота.

У извјештајној години број случајева насиља у породици пријављених и третираних у односу на претходну годину биљежи пад за 47,36 % , што је резултат успјешног рада са породицом, као и измјена постојећег законодавства и његове примјене.

Да би извршио процјену стања и пружио адекватну помоћ овим породицама, Центар је обишао све породице, обавио 141 индивидуални третман и 53 третмана породице као групе. Код пет породице успјешно је превазиђено настало стање и оне ће бити праћене повремено, док ће са осталим породицама бити настављен перманентан рад.

Један број ових клијената сам је затражио помоћ, личним обраћањем у Центар, а неким је помоћ пружена на иницијативу других институција (СУП, Тужилаштво и др.).

1.4. Помоћ у остваривању контакта родитељ-малољетно дијете

У случајевима гдје је потребно уредити одржавање контаката између дјете и родитеља са којима дијете не живи Центар у функцији органа старатељства посредује и пружа стручну помоћ и родитељима и дјечи. Поред управних одлука, пажња се посвећује савјетодавном раду.

1.5. Психосоцијална помоћ дјетету и родитељима у превазилажењу развојних тешкоћа код дјете

Један број родитеља има потребе за стручном помоћи у појединим периодима одрастања и развоја своје дјете када не може сам да се усклађује са захтјевима и тешкоћама, као и са врло тешким изазовима из окружења. У току године 7 родитеља је затражило помоћ за превазилажење развојних тешкоћа код дјете. Ради се о дјечи са тешкоћама на плану прилагођавања новим ситуацијама, као што је полазак у школу, прелазак на виши ниво школовања (основна школа-средња школа), као и прихватање губитка члана породице. У свим овим случајевима пружена је савјетодавна помоћ, а у случајевима кад је то било индиковано, остварена је сарадња са школом. Овим обликом рада било је обухваћено 18 клијената (дјета и њихове породице).

1.6. Психосоцијална помоћ дјечи у случају насиља у породици

У свим случајевима насиља у породици, дјета су увијек индиректне жртве, а само у 2 случаја у протеклој години дјета су била директне жртве насиља. Због тога су она и родитељи били укључени у индивидуалне и групне третмане, као и различите програмске активности које проводи овај Центар, а све са циљем превазилажења трауме, побољшања односа у породици и боље интеграције у социјалну средину. Обављено је 118 индивидуалних третмана са овом дјецом, два излета и 6 радионица.

1.7. Психосоцијална подршка особама са онеспособљењем и проблемима на плану менталног функционисања и њиховим породицама

У 2007. години је порастао број особа са проблемима на плану менталног здравља који се обратио у Центар. Разлог обраћања је првенствено тешка материјална и породична ситуација коју корисници и њихове породице нису у могућности да саме савладају, као и проблеми у понашању ових лица. Центар је редовно вршио регистрацију ових особа, затим процјену стања и потреба и развијао индивидуалне планове подршке, третмана и праћења. Поред тога развијао је и посебне програме за задовољавање специфичних потреба и сарадњу са здравственим установама које се баве особама које имају проблеме на плану менталног здравља. Као партнерска организација Центар је допринио да се овим особама побољша квалитет живота и омогући што боље функционисање у локалној заједници.

1.8. Старатељство и рад органа старатељства

Центар је у функцији органа старатељства, кроз коју обавља послове старатељске заштите и предузима све мјере да се сврха старатељства оствари на најбољи начин. У припремању, доношењу и спровођењу својих мјера, орган старатељства користи све облике социјалне заштите, методе социјалног и другог стручног рада, као и услуге социјалних, васпитно-образовних, здравствених и других организација у локалној заједници и шире. Малољетне особе које се стављају под старатељство су: дјеца без родитељског старања чији родитељи нису живи, дјеца чијим родитељима је одузета пословна способност и дјеца чији су родитељи занемарили бригу о дјечи.

Почетком 2007. године под старатељством је било 9 дјеце без родитељског старања. У међувремену је због пунољетства престало старатељство за 3 дјеце, 2 дјеце је усвојено, те је тренутно под старатељством 4 малољетне дјеце.

Надзор над старатељством малољетних лица се перманентно врши, обилазе се више пута годишње, редовно прате извјештаји старатеља, сарађује се са школом и пружа организована подршка старатељима. Током године обављено је укупно 12 породичних посјета, 16 индивидуалних третмана са дјецом и више контаката са старатељима.

Поред малољетних лица Центар врши и заштиту пунољетних лица којима је потпуно или дјелимично одузета пословна способност. У току године за 6 лица је постављен стални старатељ, а за 4 лица је постављен привремени старатељ у току поступка одузимања пословне способности, а 38 лица која су под старатељством због одузете пословне способности су редовно праћена. Уредно се води и евиденција лица која су под старатељством.

1.9. Увјерења о пословној способности

У току године, на захтјев старанака је издато 77 увјерења о пословној способности у циљу обављања приватне дјелатности. Увјерења се издају на основу увида у евиденцију лица под старатељством која се води код овог органа.

1.10. Малољетници починиоци кривичних дјела

Центар, као орган старатељства има значајну улогу у раду са дјецом и младима који су у сукобу са законом. Центар учествује у припремном поступку гдје расвјетљава социоекономске прилике из којих малољетник потиче, препознаје васпитне потенцијале родитеља, образовни статус малољетника и у складу са свим тим предлаже васпитну мјеру која би требала да буде најоптималнија за даљи процес ресоцијализације малољетника.

У току 2007. год. покренуто је 13 кривичних поступака према малољетним починиоцима кривичних дјела за које је Центар извршио комплетну процјену, учествовао у поступку на суду и наставио са мјерама третмана.

Број покренутих кривичних поступака у 2007. години у односу на 2006. годину је знатно мањи (у 2006. год. 27 поступака, у 2007. год. 13.). Смањење броја покренутих поступака може се тумачити провођењем различитих превентивних програма за дјецу и младе, који се баве едукацијом и организовањем живота младих људи. Ове програме проводе у партнерству Центар и невладине и омладинске организације. Такође, Центар остварује континуирану сарадњу са основним и средњим школама на подручју општине Требиње, те заједнички ради на изналагању најповољнијих рјешења за дјецу код којих постоји ризик од развоја социјално неприхватљивих понашања, те на тај начин дјелује и превентивно.

1.11. Усвојење

У току извјештајне године засновано је непотпуно усвојење двоје малољетне дјеце без родитељског старања, која су од издвајања из породице била смјештена у хранитељску породицу. У току године имали смо 10 захтјева за усвојење малољетне дјеце од стране

брачних парова из БиХ и иностранства.Извршена је комплетна процјена једне породице и дато мишљење о подобности за усвојење, а са осталим породицама обављен је иницијални разговор, у циљу процјене испуњености услова за усвојење.

ДЈЕЧИЈА ЗАШТИТА

Послови дјечије заштите и права из дјечије заштите дефинисани су Законом о дјечијој заштити и то: право на додатак на дјецу, матерински додатак, право на накнаду плате за вријеме породилског одсуства, право на накнаду плате за рад са пола радног времена и право на помоћ за опрему новорођенчета.

Првостепени поступак за утврђивање наведених права води Центар, а другостепени поступак, ревизију признатих права и исплату врши Јавни фонд за дјечију заштиту РС.

У циљу промоције права из дјечије заштите и што ширег информисања потенцијалних корисника наведених права израђени су разни леци, јавни огласи, те је одржано више радио емисија на Радио Требињу. Кроз ове активности се настоји да свака мајка буде информисана о својим правима и да се омогући лакша и бржа реализација права.

На пословима дјечије заштите у 2007-ој години укупно су проведена 864 управна поступка којима су утврђена права корисника.

Поред редовних законских права, на основу Одлуке Владе РС, врши се реализација једнократних новчаних накнада за треће и четврто рођено дијете у износу од 230,00 КМ и 730,00 КМ у зависности од редосљеда рођења. Тако је регистровано укупно 38 мајки са трећим односно четвртим дјететом у извјештаној години. У 2007-ој години свега је 9 породица са подручја општине Требиње које су добиле четврто дијете, а само једна породица је ојачана пето рођеним дјететом.

Будући да на већину права утиче материјални статус породице важно је напоменути да право на новчану помоћ за новорођенче има свака мајка независно од свог радног статуса, материјалног статуса породице и редосљеда рођења дјетета. Новчани износ тог права износио је 270,00 КМ и остварила га је 251 мајка. Овај број треба да укаже и на број новорођене дјеце на подручју општине Требиње, а ако се упореди са 2005.год. када је износио 537 новорођенчади сам по себи довољно говори.

Због прегледијег упоређивања приказаћемо односе корисника права кроз табеларни приказ.

Табела 4 - Корисници права из дјечије заштите.

Р.бр.	Назив права	Број корисника у 2005-ој	Број корисника у 2007-ој
1.	Додатак на дјецу	467 а дјеце 739	441 а дјеце 583
2.	Матерински додатак	90	55
3.	Рефундација нето плате	90	76
4.	Рефундација плате са пола радног времена	5	5
5.	Опрема новорођенчета	537	251

ДНЕВНО ЗБРИЊАВАЊЕ КОРИСНИКА

1. Дневни центар за старе особе

Општина Требиње је усвајањем ОПРСЗ-еа утврдила седам приоритета активности за развој Плана, а међу тим приоритетима први приоритет је: потребе старих људи. Дугогодишње искуство у раду са старим људима показало је изражену потребу и интересовање за организовање простора у граду у коме би се развијале дневне активности за задовољавање потреба старих људи. Тако је формиран дневни центар за старе особе у партнерству владиног и невладиног сектора општине Требиње у септембру 2007. уз донацију Данске невладине организације ДРЦ (Данско вијеће за избјеглице). ДРЦ је финансирао адаптацију простора и набавке опреме, Општина Требиње је уступила простор од 185м². на кориштење а рад се одвија у партнерству ЦСР, Кола српских сестара, Удружења повратника итд. Финансијска одрживост се обезбјеђује од стране ЦСР кроз посебну бюджетску ставку за одржавање ДЦ и кроз посебне пројекте који ће развијати активности према потребама. Основне активности Дневног центра су: радноокупационе активности по жељама корисника, психосоцијална подршка старим особама, здравствено просвјетивање и контрола здравствених параметара, интегративне и забавне активности и едукативне активности. По оснивању Дневног центра око 20 особа перманентно користи услуге.

2. Центар за дјецу и омладину са посебним потребама

Центар за дјецу и омладину са посебним потребама (у даљем тексту ЦДПП) пружа услуге дјечи и омладини са посебним потребама, њиховим родитељима, члановима породица, професионалцима који раде са овом дјецом, као и дјеци која имају одређене проблеме у развоју. Основне активности ЦДПП су: радна окупација, дневни боравак, психосоцијална помоћ и подршка и интегративно-рекреативне активности.

На радној окупацији свакодневно се налази 15-оро дјеце и омладине са умјереним и тежим сметњама који су ангажовани у 4 радно-реhabилитационе радионице (текстилна, керамичка, столарска и цвјећарска). Ова дјеца и омладина имају свакодневно организован превоз (радним данима) за долазак и одлазак из ЦДПП-а. У току боравка на радној окупацији дјеца свакодневно имају обезбијеђен доручак и ужину. Водитељи радно-реhabилитационих радионица осмишљавају рад са дјецом и омладином, у континуираној сарадњи са стручним радницима ЦСР.

Психосоцијални третмани са дјецом и омладином са посебним потребама обухватају индивидуални рад и групни рад са циљем стимулације развоја на најранијем узрасту и превенирања онеспособљења. Ове услуге користе дјеце, а реализоване су кроз 1544 индивидуална третмана.

Дневни боравак пружа услуге дјечи са тежим и тешким психофизичким сметњама узраста од 6 до 18 година. У току године у дневном боравку за 8-оро дјеце су организоване активности у чувању, храњењу, задовољавању хигијенских потреба, релаксације, повремене музикотерапије и социјалне интеграција дјеце.

Интегративно-рекреативне активности одвијају се у циљу задовољавања личних и социјалних потреба дјеце и омладине кроз рекреацију, релаксацију, интеграцију и дружење. Ове активности су стално присутне и врло су битне у животу дјеце и омладине са посебним

потребама јер им омогућавају бољу социјализацију и прихваћеност од стране шире друштвене заједнице. Упознавање шире друштвене заједнице са проблематиком дјече и омладине са посебним потребама одвија се кроз учешће у пројектима, округлим столовима, јавним трибинама, израдом брошура, организовањем продајних изложби, медијском кампањом и слично, и на тај начин се мијењају ставови и понашање заједнице према овој популацији.

Рекреативне активности у ЦДПП–у су друштвене игре, спортске активности, слушање музике и сл. Према могућностима организују се разна дружења са члановима других организација и институција (вртићи, основне и средње школе, омладинске организације, удружења из других средина и сл.), разни излети и посјете. У овим активностима учествују сва дјеца и њихове породице, као и професионалци и организације из области социјалне заштите, образовања, здравства и удружења грађана. Око 90 активности је реализовано, са укупно 810 учесника.

ПРОЈЕКТИ АКТИВНОСТИ У ЗАЈЕДНИЦИ

У извјештајној години Центар је учествовао у имплементацији 7 Пројеката активности у заједници, гдје је у једном пројекту био носилац активности, а у осталих шест партнер.

Пројекти су финансирани у цијелости од стране Општине Требиње и реализовани по утврђеном плану и активностима уз мјесечно финансијско и наративно праћење и извјештавање. Реализовани пројекти су:

1. «Оснаживање породице и јачање њених васпитних функција»

Носилац активности је био Центар за социјални рад; циљ пројекта је помоћ породицама у превазилажењу тешкоћа и успостављању боље васпитне улоге, као и оснаживање дјече из тих породица у савладавању животних проблема. Посебна пажња је била посвећена родитељимљ и дјечи из двије приградске мјесне заједнице (Ластва и Петрово Поље), у којима је евидентиран већи број породица које имају потребу за стручном помоћи.

Укупна вриједност пројекта износила је 8.800,00 КМ.

2.«**Дневни центар Ластва**» је имао за циљ побољшања квалитета живота старих људи тако што би имали бољу комуникацију са локалном заједницом, бољу укљученост у социјалну средину и побољшање доступности информација и услуга. Носилац пројекта је била МЗ « Ластва» , а Центар за социјални рад Требиње партнер у пројекту. Пројектом је било обухваћено око 20 старих особа, а вриједност пројекта је износила 7.015,00 КМ.

3.«**Ми смо увијек са вама**» је имао за циљ побољшање квалитета живота старих особа без породичне подршке корисника права и услуга из социјалне заштите у мјесној заједници Петрово поље, те промоцију волонтеризма у пружању помоћи и заштити старих и немоћних особа. Вриједност пројекта је 8.677, 50 КМ, а обухваћено је 44 корисника. Носилац пројекта је Лига за заштиту људских права и приватне својине, а Центар је био партнер.

4.«**Помози, научи и дружи се**» је пројекат чији је носилац Удружење параплегичара, партнер је био ЦСР; вриједност пројекта је 9.312,00 КМ; а циљ је побољшање самосталности живљења тешких тјелесних инвалида и интегрисаност у ширу социјалну средину.

5.«**Малим корацима ка бољем животу**» је пројекат Дома здравља, односно Центра за ментално здравље, чији је партнер Центар. Вриједност програма је 7.890,00 КМ, а основни циљ је унапређење рада у Центру за ментално здравље и побољшање квалитета у пружању услуга особа са проблемима у менталном здрављу.

6.«**Заједно на дјелу**» носилац Коло српских сестара, партнер ЦСР, вриједност програма 4.730,00КМ основни циљ је развој капацитета за волонтерски и хуманитарни рад у области социјалне заштите

7.« **Помоћ инвалидима рада** је пројекат који се бави развојем капацитета Савеза инвалида рада општине Требиње који су и носиоци пројекта, а партнер је ЦСР, вриједност је 6.580,00КМ. Основни циљ је институционално јачање Савеза инвалида рада и стварање неопходних капацитета Савеза на нивоу локалне заједнице како би имао услове да развије све своје активности а самим тим помаже својим члановима у остваривању права.

8.«**Развојна стимулација и психосоцијална подршка код дјеце са посебним потребама**» је пројекат Удружења родитеља дјеце и омладине са посебним потребама , партнер је ЦСР, вриједност пројекта је 8.500,00КМ, а основни циљ је пружање помоћи дјечи и омладини са посебним потребама и побољшање њиховог психичког и физичког стања кроз организовање развојних и стимулативних третмана у ЦДПП-у.

ДРУГИ ПРОГРАМИ ЗА ЗАШТИТУ СОЦИЈАЛНО УГРОЖЕНИХ ЛИЦА

У оквиру проширених права за појединце и породице које се налазе у тешком материјалном стању, а којима постојећи облици заштите нису довољни или не могу да их остваре, развијају се посебни програми којима се задовољавају специфичне потребе. За извјештајни период реализовани су слиједећи програми:

1. Програм обиљежавања недеље старих - Први октобра међународни дан старих особа је ове године обиљежен на посебан начин кроз следеће активности: отворени дани у Дневном центру, посјета Дневном центру МЗ Ластва, посјета дјеце из Дјечијег вртића «Наша радост» Дневном центру, посјета старим особама у њиховим домовима од стране корисника услуга Дневног центра, расподјела хуманитарне помоћи (30 пакета) старим социјално угроженим особама од стране Дневног центра, коју су извршили волонтери и младе чланице КСС;

2. Подјела 30 пакета хране за старе социјално угрожене особе у МЗ Попово Поље и Љубомир у сарадњи са ХО « Агапе», како би се и на овај начин уважили стари људи и пружила им се подршка од стране и других актера из локалне заједнице.

Подјела 30 пакета одјеће од стране ХО « Агапе», за 30 најугроженијих породица из категорије оних који имају дјецу , а који се налазе у веома тешкој материјалној ситуацији.

3. Програм помоћи набавке зимнице за кориснике новчане помоћи и социјално угрожене особе – Овим програмом је за 189 корисника обезбијеђен пакет хране у вриједности од 70,00КМ . Истим програмом обезбијеђено је недјељно снабдијевање топлим оброком 11 корисника у Петровом Пољу у сарадњи са Петро - Павловим манастиром. Вриједност овог програма је 18.709,14 КМ.

4. Програмом помоћи у огријеву за социјално угрожене старије особе је- За 30 корисника права из социјалне заштите обезбјеђено је по 3 метра дрва са резањем, укупне вриједности 5 940,00КМ.

5. Програм материјалне интервенције за најсиромашније породице - Овим програмом за 60 корисника, најсиромашнијих породица, које имају већи број дјеце, обезбијеђен је по пакет хране у вриједности од 50,00 КМ што укупно износи 3.000,00 КМ.

6. Програм материјалне интервенције за најсиромашније кориснике додатка за његу и помоћ другог лица - За 40 корисника, који се налазе у најтежој здравственој и материјалној ситуацији, обезбијеђена је помоћ за куповину пакета одјеће, у ту сврху је утрошено 2 000,00 КМ.

7. Програм помоћи корисницима новчане помоћи и социјално угроженим породицама за набавку одјеће – Овим програмом је за 44 старе особе, кориснике новчане помоћи, и 119

дјече из 49 најугроженијих породица, обезбијеђена је набавка основне зимске одјеће укупне вриједности од 9 780,00 КМ.

8. Програм народне кухиње – Овај програм проводи се у сарадњи са Епархијским Домом од 2004. године и на овај начин се обезбијеђује дневни оброк (ручак) за 53 корисника, од којих 38 презимају сами корисници у Епархијском Дому, а за 15 особа се доставља у куће корисника путем геронто домаћице овог Центра.

9. Програм набавке школског прибора и уџбеника - Провођењем овог програма за 81 дијете из 60 породица је обезбијеђен основни школски прибор и дио уџбеника. Укупна вриједност програма је 5.470,00 КМ,

10. Програм помоћи дјечи за регулисање путних исправа и превоза на љетовање - За 30 дјеце обезбијеђена је новчану помоћ у износу од 50 КМ по дјетету за плаћање трошкова вађења путних исправа због одласка на љетовање и 600, 00 КМ за превоз до Кумбора. Вриједност програма је 2.100,00 КМ.

11. Учесће у реализацији програма «Социјализација и рекреација дјеце Кумбор 2007.- У току програма Јавног фонда за дјечију заштиту РС обезбијеђена су два васпитача из ЦСР која су боравила са 30-оро дјеце у дјечијем одмаралишту у Кумбору у трајању од 10 дана.

12. Програм набавке новогодишњих пакетића за 90 дјеце из социјално угрожених породица чија је вриједност 2.700,00 КМ.

13. Једнократна новчана помоћ за дјецу са лакшим и умјереним сметњама - Реализована је за помоћ породицама са овом дјецом које не остварују ни један вид материјалне подршке кроз постојећа права и обухватила је 31 дијете, те је укупно утрошено 3.100,00 КМ.

14. Једнократна новчана помоћ – Реализована је за 26 породица са четворо и више дјеце у сарадњи са Удружењем породица са четворо дјеце из средстава која су преостала из права из проширене заштите (једнократна новчана помоћ за треће, четврто, пето и свако наредно рођено дијете), а по Закључку начелника Општине Требиње. Укупна вриједност помоћи је 3.900,00 КМ, а подијељена је најсиромашнијим породицама из ове групе.

15. Програм Јавног фонда за дјечију заштиту РС - По овом програму је 8-оро дјеце са посебним потребама укључено у васпитно-образовни програм припремања дјеце за школу.

16. Програм помоћи за набавку лијекова за хроничне душевне болеснике – Овим програмом је обухваћено 20 корисника, у сарадњи са породицама обезбијеђено је за три мјесеца снабдијевање основним лијековима који нису на позитивној листи. Вриједност програма је 1.960,80КМ.

УПРАВЉАЧКИ СЕКРЕТАРСКИ ПОСЛОВИ

Примјеном нових приступа у раду са клијентима и промјеном у организацији послова у Центру је извршена реорганизација послова и то тако да су организоване двије ораганизационе јединице, службе:служба за социјалне услуге и служба за административно управне послове. Службама управљају менаџери. Главна сврха посла менаџера у оквиру овакве организације је пружање подршке особљу у испоруци стручних, квалитетних и флексибилних услуга и управљање организацијом рада служби. За обављање послова менаџера користи се појединачан рад са особљем, са директором, састанци особља служби, састанци тимова и сл. Сво особље мјесечно планира свој рад, мјесечно подноси извјештаје о раду које оцјењују менаџери и заједнички се планира отклањање проблема и унапређење рада. Оваква организација помогла је да се унаприједи кориштење постојећих материјалних и људских ресурса и оствари перманентна комуникација информација.

У оваквој организацији послови директора су значајно усмјерени на глобалну организацију рада, планирање развоја и нових услуга, унапређење знања и едукацију особља, пружање

стручне и квалитетне подршке у раду особља, сарадњу са актерима у заједници и са јавношћу и на правовремено информисање и ширење информација унутар Центра.

Управни одбор је своју активност усмјерио на праћење рада Центра кроз разматрање наративних и финансијских извјештаја, усвајање програма рада и буџета, те доношење важних одлука везаних за развојне активности. Управни одбор је одржао 3 сједнице и донио око 10 различитих одлука, односно докумената.

У оквиру секретарских послова вршена је израда интерних нормативних аката, вођење евиденције о запосленим радницима и рјешавање о правима стеченим по основу заснивања радног односа, континуирано праћење измјена и допуна законске регулативе из области рада, те благовремено информисање осталих радника о истима, примјена законских и подзаконских аката, уредби, одлука, правилника донесених од надлежних републичких органа и органа јединице локалне самоуправе, те други послови чије је обављање неопходно за неометан и на позитивним прописима заснован рад ове установе.

У извјештајној години, а у вези са вршењем цитираних послова спроведен је поступак допуне дјелатности ЦСР Требиње у сврху оснивања Дневног центра за старе особе; спроведен је поступак доношења Правилника о измјенама и допунама правилника о организацији послова и радних задатака и потребним радницима у ЦСР Требиње; донешен Правилник о кориштењу службених возила и властитих возила у службене сврхе. У првим мјесецима 2008. године очекује се окончање поступка измјена и допуна Статута, односно усклађивања организације и пословања у складу са Законом о систему јавних служби Републике Српске.

РАЧУНОВОДСТВЕНИ ПОСЛОВИ

Рачуноводство Центра врши редовно евидентирање свих трансакција везаних за имовину, обавезе, приходе и расходе у складу са важећим законима, прописима и међународним стандардима, те учествује у планирању годишњег буџета као и буџета појединих пројеката.

Рачуноводствени послови су: све исплате права из социјалне заштите, обрачун и исплату плата и накнада запосленим, издавање увјерења о исплатама и финансијској евиденцији, послови планирања потреба и набавка канцеларијског, потрошног материјала као и опреме. За обављање посла рачуноводство редовно прати промјену законских прописа и измјена, а особље службе редовно унапређује свој рад кроз едукације семинаре и даље школовање. Рачуноводство врши израду и редовно доставља извјештаје: пореској управи - МОП и ГОП, Заводу за статистику РС –РАД 1- мјесечни и годишњи, ПИО –Евиденција о радницима М4, Одјељењу за финансије општине Требиње – тромјесечне, полугодишње и завршне финансијске извјештаје о реализацији буџета. Такође редовно обавјештава директора и чланове Управног одбора о кретању извршења буџета као и свим наведеним извјештајима.

ДРУГИ ПОСЛОВИ У ЦЕНТРУ

Други послови Центра су:

- Административни послови на пријему странака и свих поднесака, послови канцеларијског пословања, архиве, ажурирања базе података, дактилографски послови ;
- Послови одржавања чистоће, сигурности и уредности објекта;
- Послови транспорта и логистике.

Сви ови послови се обављају ажурно, ангажовано и посвећено. Послови транспорта су значајно изражени због великог рада на терену цјелокупног стручног особља, а посебно кућне његе.

